

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Миرونчук Н.М.

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
інструктивно-методичні матеріали
до семінарських занять**

для підготовки фахівців
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань: 014 “Середня освіта”
(математика/фізика/інформатика)

2018

Рекомендовано до друку Вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 2 від 28 вересня 2018 р.)

Рецензенти:

Ковальчук В.А., доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Сахневич І.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з навчально-виховної роботи Комунальної соціально-реабілітаційної установи «Житомирське вище професійне училище-інтернат» Житомирської обласної ради.

Шарлович З.П., кандидат педагогічних наук, завідувач відділення післядипломної освіти молодших медичних спеціалістів КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради.

Мирончук Н.М.

М 54 Теорія і методика педагогічної діяльності: інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять [для магістрантів спеціальності 014 «Середня освіта» (математика/фізика/інформатика)]. – Житомир, 2018. – 24 с.

До змісту семінарських занять включено розгляд теоретичних питань, практичні завдання, питання дискусійного характеру, питання для моделювання фрагментів педагогічної діяльності, програму іспиту, список рекомендованої літератури.

Призначено для студентів викладачів педагогічних дисциплін, студентів магістратури.

УДК 371.3

Зміст

Передмова.....	4
Тематика семінарських занять	
Семінар 1. Професія педагога у сучасному суспільстві.....	7
Семінар 2. Педагогічна діяльність та її характеристика.....	9
Семінар 3. Загальна та професійна культура педагога.....	10
Семінар 4. Педагогічна майстерність учителя.....	12
Семінар 5. Сучасні педагогічні технології.....	11
Семінар 6. Моделювання педагогічної діяльності.....	12
Семінар 7. Професійно-педагогічне самовдосконалення особистості вчителя.....	16
Питання до іспиту.....	19
Рекомендована література.....	21

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1

Тема. ПРОФЕСІЯ ПЕДАГОГА У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Мета: показати ціннісні основи педагогічної професії у сучасному суспільстві, схарактеризувати її особливості та професійні вимоги до особистості вчителя; формувати ціннісне особистісне ставлення студентів до педагогічної діяльності.

Основні поняття: учитель, професія, професіограма, здібності, гуманістична спрямованість педагогічної діяльності, професійно-педагогічна спрямованість.

План

I. Обговорення теоретичних питань

1. Загальна характеристика педагогічної професії.
2. Виникнення та становлення педагогічної професії.
3. Особливості педагогічної професії.
4. Професійні вимоги до особистості вчителя. Професіограма.
5. Професійно-педагогічна спрямованість особистості вчителя.
6. Педагогічні здібності педагога.

II. Педагогічна дискусія

Обговорення професіограми вчителя-предметника (фізики / математики / інформатики).

Рекомендована література

1. Закон України “Про освіту” (2017).
2. Закон України “Про загальну середню освіту”.
3. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) науково-педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів: наказ МОН України № 665 від 01.06.13 р.
4. Мижериков В.А., Ермоленко М.Н. Введение в педагогическую деятельность: учебное пособие. – М., 2002. – 268 с. (С.10-21).
5. Никитина Н.Н., Кислинская Н.В. Введение в педагогическую деятельность: теория и практика: учеб. пособ. – М.: Академия, 2004.
6. Практикум з педагогіки: навч. посіб./за ред. Дубасенюк О.А. – Житомир, 2017.
7. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. – Тернопіль, 1996.
8. Історія педагогіки / за ред. М. В. Левківського, О. А. Дубасенюк. – Житомир, 1999.

Запитання для самоконтролю:

- 1) Дайте визначення поняттю “педагогічна професія”.
- 2) Надайте тлумачення терміну “вчитель” у широкому та вузькому значеннях.

- 3) Поясніть, якими суспільними потребами зумовлена поява педагогічної професії.
- 4) Які періоди виокремлюються в розвитку професії педагога та які новоутворення відбувалися у кожен із цих періодів?
- 5) Назвіть критерії, за якими класифікуються педагогічні спеціальності та назвіть види педагогічних професій.
- 6) Назвіть особливі характеристики педагогічної професії.

III. Індивідуальні завдання

1. Підготувати повідомлення: «Перспективи розвитку педагогічної професії в умовах інформаційно-технологічної революції».

IV. Практичні завдання

1) Скласти фрагмент професіограми вчителя за фахом Вашого навчання, заповнивши такі підрозділи:

- ☉ Необхідні знання.
- ☉ Необхідні уміння.
- ☉ Особливості сенсорної діяльності (сприйняття, уваги, пам'яті і т.д.).
- ☉ Особливості розумової діяльності.
- ☉ Професійно значущі здібності.
- ☉ Особливості емоційно-вольової сфери.

2) Запишіть у зошит визначення понять “здібності” й „здатки”. Порівняйте обидва поняття. Що в них спільного й у чому відмінність?

<i>Терміни</i>	<i>Спільне</i>	<i>Відмінне</i>
Здібності		
Здатки		

3) Установіть відповідність між термінами та їх тлумаченням:

конструктивні уміння організаторські уміння комунікативні уміння дидактичні уміння	- керування діяльністю групи; пред'явлення вимог до її членів і організація їх виконання
	- встановлення і регулювання внутрішньогрупових і міжособистісних стосунків
	- організація і керівництво пізнавальною діяльністю групи й окремих її членів
	- постановка і вирішення педагогічних задач, виділення напрямів їх розв'язку

Семінар 2

Тема. СПЕЦИФІКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Мета: показати сутність професійно-педагогічної діяльності, сприяти осмисленню її структури; виробляти вміння аналізувати, порівнювати, зіставляти різні підходи до розуміння сутності педагогічної діяльності сучасного вчителя, її функцій; з'ясувати роль педагога у контексті Концепції НУШ; вчити адекватному оцінюванню стилів педагогічної діяльності та сприяти виробленню у магістрантів власного індивідуально-педагогічного стилю діяльності.

Основні поняття: діяльність, педагогічна діяльність, функції педагогічної діяльності, індивідуальний педагогічний стиль, мотивація діяльності.

План

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сутність та особливості педагогічної діяльності на сучасному етапі.
2. Основні види педагогічної діяльності.
3. Структура педагогічної діяльності.
4. Функції педагогічної діяльності.
5. Стилi педагогічної діяльності.

II. Педагогічна дискусія

- 1) Презентація стилів педагогічної діяльності учителів
- 2) Мотивація педагогічної діяльності (обговорення за результатами дослідження на вибірці студентів).
- 3) Обговорення основних положень Концепції Нової української школи.

Рекомендована література

1. Введение в педагогическую деятельность: учеб. для студ. пед. вузов / Н. М. Борытко, А. М. Байбаков, И. А. Соловцова; под ред. Н.М. Борытко. — Волгоград: Изд-во ВГИПК РО, 2006.— 40 с.
2. Мижериков В.А., Ермоленко М.Н. Введение в педагогическую деятельность: учебное пособие. — М., 2002. — 268 с. (сс.10-21).
3. Никитина Н.Н., Кислинская Н.В. Введение в педагогическую деятельность: теория и практика: учеб. пособ. — М.: Академия, 2004.
4. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І. Зязюна. — К., 2008. — 376 с.
5. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи : підручник / О. М. Отич. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 208 с.
6. Сергеевкова О.П. та ін. Педагогічна психологія: навч. посіб. — К., 2012. — 168 с.
7. Сорока-Росинський В.Н. Записки Викниксора // Мастерство воспитателя. — М., 1970. — С. 85-88
8. Практикум з педагогіки: навч. посіб./за ред. Дубасенюк О.А. — Житомир, 2017.
9. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Бібик Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.

III. Законспектувати:

1) Концепція Нової української школи.

IV. Практичні завдання

1) Порівняйте найбільш істотні ознаки і зміст двох основних видів педагогічної діяльності, користуючись наведеною нижче таблицею.

Занесіть результати своєї роботи в робочий зошит.

Види педагогічної діяльності	Найбільш істотні риси	Спільне	Відмінності
Викладання			
Виховання			

2) Ознайомитися із стилями індивідуальної педагогічної діяльності, поданими в «Записках Викниксора» В.Сороки-Росинського (*Сорока-Росинський В.Н. Записки Викниксора // Мастерство воспитателя. – М., 1970. – С. 85-88*) й створити портрети-описи стилів діяльності педагогів, які у вас викладали або викладають.

Семінар 3

Тема. ЗАГАЛЬНА ТА ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА

Мета: з'ясувати сутність і взаємозв'язок загальної та професійної культури педагога; охарактеризувати основні компоненти педагогічної культури; визначити функції педагогічного спілкування, його структуру та охарактеризувати стилі.

Основні поняття: культура, загальна культура, професійна культура, педагогічна культура, професійно-педагогічна культура, професійна етика, педагогічний такт, культура мовлення, спілкування, педагогічне спілкування, особистісно орієнтоване педагогічне спілкування.

План

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сутність та взаємозв'язок загальної та професійної культури педагога.
2. Основні компоненти педагогічної культури.
3. Професійно-педагогічна етика. Педагогічний такт.
4. Педагогічне спілкування: функції, види та структура.
5. Стилі педагогічної спілкування.

II. Педагогічна дискусія

- 1) Педагогічний талент чи педагогічне ремесло?
- 2) Що може зробити вчитель для розвитку особистості своїх учнів?

3) Обговорити результати дослідження на виявлення стилю (стратегії) взаємодії з іншими.

Рекомендована література

1. Мижериков В.А., Ермоленко М.Н. Введение в педагогическую деятельность: учебное пособие . – М., 2002. – 268 с. (сс.10-21).
2. Никитина Н.Н., Кислинская Н.В. Введение в педагогическую деятельность: теория и практика: учеб. пособ. – М.: Академия, 2004.
3. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І. Зязюна. – К., 2008. – 376 с.
4. Межличностное общение / В. Куницына и др. – СПб., 2003.
5. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи : підручник / О. М. Отич. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 208 с.
6. Бути вчителем: навчально-методичний посібник з курсу „Вступ до спеціальності” / укладач О.В. Більська. – Вінниця: ТД «Едельвейс и К», 2012. – 296 с.
8. Теслюк В.М., Лузан П.Г. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник. – К. : НАКККіМ, 2011. – 304 с.

III. Індивідуальні завдання

Провести дослідження на виявлення стилю (стратегії) взаємодії з іншими зі студентами групи та здійснити інтерпретацію результатів.

IV. Практичні завдання:

1) Вкажіть компоненти професійно-педагогічної культури вчителя:

2) Ознайомитися із стилями індивідуальної педагогічної діяльності, поданими в «Записках Викниксора» В.Сороки-Росинського (*Сорока-Росинський В.Н. Записки Викниксора // Мастерство воспитателя. – М., 1970. – С. 85-88*) й створити портрети-описи стилів діяльності педагогів, які у вас викладали або викладають.

3) **Розв’яжіть педагогічне завдання:**

Відбувається ситуація, коли вчитель вчиняє антипедагогічний учинок щодо учня (наприклад, звинувачує учня, який намагається відстояти свою оцінку, в тому, що він заважає уроку). Свідком цього є інший педагог. Якщо не стримати вчителя, станеться неприємність і для вчителя, і для колективу. *Як бути в цій ситуації? Якими мають бути дії педагога, який став свідком інциденту?*

* * *

Продзвенів дзвінок на урок, учитель зайшов до класу, привітався, здійснив спробу звернути увагу учнів на себе. Однак у класі панував хаос, учні займалися своїми справами й не звертали увагу на педагога. Учитель розгубився і не знав, що йому далі робити. *Вкажіть можливі причини виникнення такої ситуації? Запропонуйте шляхи дії учителя, щоб налагодити оптимальну взаємодію з учнями.*

Семінар 4

Тема. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Мета: розкрити сутнісні характеристики педагогічної майстерності та її складників, з'ясувати шляхи формування (на основі саморефлексії) професіоналізму і педагогічної майстерності.

Основні поняття: майстерність, педагогічна майстерність, гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка, професіоналізм, імідж педагога.

План

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сутність педагогічної майстерності вчителя.
2. Характеристика основних елементів педагогічної майстерності вчителя.

Професійна компетентність.

3. Педагогічна техніка вчителя.
4. Загальна культура та імідж сучасного вчителя.

II. Практична частина

1) Моделювання педагогічної ситуації: самопрезентація вчителя під час першої зустрічі учнів (3-4 хв.) (представлення варіантів самопрезентації, їх обговорення).

2) Моделювання ситуацій уроку з фаху (до 7 хв.).

Обговорення фрагментів за критеріями:

- ☉ засоби встановлення особистого контакту;
- ☉ прийому встановлення уваги аудиторії;
- ☉ смислові та емоційні акценти;
- ☉ педагогічна техніка (голос, міміка, пантоміміка);
- ☉ дистанція спілкування;
- ☉ професійно-педагогічна позиція;
- ☉ стиль педагогічного спілкування.

3) обговорення “Хто є ідеальним учителем?” (із залученням результатів власного дослідження).

Рекомендована література

1. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І.А. Зязюна. – [3-тє вид.]. – К., 2008. – 376 с.

2. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.

3. Теслюк В.М., Лузан П.Г. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник. – К. : НАКККіМ, 2011. – 304 с.

4. Как читать человека: Жесты, позы, мимика / Сост. А. А. Мельник. – М.: РИПОЛ классик, 2005. – 640 с.
5. Лабунская В. А. Психология экспрессивного поведения. – М.: Знание, 1989. – 64 с.
6. Пиз А. Язык разговора / Пиз А., Гарнер А. – М.: Изд-во ЭКСМО-пресс, Изд-во ЭКСМО-Маркет, 2000. – 146 с.
7. Томан І. Мистецтво говорити / пер. з чес. В. І. Романця. – 3-є вид. – К.: Україна, 1996. – 269 с.
8. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибрані твори : в 5-ти т. – К., 1978. – Т. 2.
9. Щекин Г. В. Визуальная психодиагностика и ее методы: учеб.-метод. пособ. – 3-е изд., перераб. – К.: МАУП, 1996. – 140 с.

III. Індивідуальні завдання:

1) Педагогічний портрет учителя-новатора (із залученням результатів власного дослідження).

2) Орієнтовні питання анкети для учнів «Імідж сучасного вчителя» для проведення дослідження:

На що ви звертаєте увагу, уперше зустрічаючись з учителем?

Які якості вчителя (як викладача) ви цінуєте найбільше?

Чи важливо для вас те, як виглядає вчитель?

Чи вважаєте ви, що вчитель повинен одягатися відповідно до останніх тенденцій моди? Чому?

Які особисті якості вчителя є важливими для вас?

Чи цікавить вас особисте життя вчителя?

Чи впливає імідж учителя на ваше ставлення до предмета?

IV. Практичні завдання:

Установіть відповідність між термінами і їх визначеннями:

педагогічна майстерність	інтегрована якість, яка є результатом довготривалої педагогічної діяльності й передбачає високий рівень продуктивності праці
професійна компетентність	уміння використовувати психофізичний апарат як інструмент виховного впливу
професіоналізм	комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі
педагогічна техніка	здатність педагога ефективно здійснювати професійну діяльність: швидко оволодівати сучасними способами діяльності та успішно виконувати професійні обов'язки

Семінар 5

Тема. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Мета: з'ясувати дефініції понять теми, розкрити зміст структурних компонентів педагогічної технології, ознайомитися з існуючими класифікаціями технологій та критеріями їх поділу, змоделювати ситуації використання у педагогічній діяльності виховних технологій.

Основні поняття: технологія, інновація, педагогічна технологія, технології виховання, освітня технологія, педагогічна технологія, технологія навчання.

План

I. Обговорення теоретичних питань

1. Поняття про технологію.
2. Сучасні педагогічні технології.
3. Класифікація педагогічних технологій.
4. Технології виховання.

II. Моделювання педагогічних ситуацій:

1) Подати фрагменти педагогічної діяльності, в яких відображено застосування таких технологій:

- технологія педагогічної підтримки;
- педагогіка співробітництва;
- технологія створення ситуації успіху;
- технологія творчого формування особистості.

Рекомендована література

1. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Х. : Вид. група «Основа», 2011. — 287, [1] с.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. — М., 1998. — 256 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін. —К., 2001. — 256 с.
4. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посібн. / Федорчук Е.І. — Кам'янець-Подільський, 2006. — 212 с.
5. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укл. Н.П.Наволокова. — Х., 2012. — 176 с.
6. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / за заг. ред. П.Шевчука, П.Фенриха. — Цецін, 2005. — 170 с.
7. Пометун О. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. — К., 2006. — 191 с.
8. Хлебнікова Т. Ділова гра як метод активного навчання педагога: навч.-метод. посіб. — Харків, 2003. — 78 с.

Запитання для самоконтролю:

- 1) Порівняйте поняття “технологія” та “інновація”.
- 2) Що таке педагогічна технологія?

- 3) Як співвідносяться поняття “освітня технологія” та “педагогічна технологія”?
- 4) За якими трьома аспектами характеризує педагогічну технологію Г. Селевко?
- 5) Які критерії обирають для поділу технологій на групи?
- 6) Назвіть технології особистісного спрямування (В. Кукушин).

III. Практичне завдання

1) Порівняйте поняття: а) методика і технологія; б) освітня технологія, педагогічна технологія, технологія навчання.

Семінар 6

Тема. МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: ознайомитися з провідними технологіями навчання, розкрити критерії їх вибору в навчальному процесі; з'ясувати основні переваги та недоліки застосування навчальних технологій у навчанні; засвоювати досвід моделювання фрагментів уроків із застосуванням навчальних технологій.

Основні поняття: технології навчання, інтегроване навчання, ігрові технології, технології інтерактивного навчання, проблемне навчання, проектна технологія.

План

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сучасні технології навчання.
2. Технології інтерактивного навчання:
  - а) кооперативного навчання;
  - б) колективно-групового навчання;
  - в) ситуативного моделювання;
  - г) опрацювання дискусійних питань.
3. Проектна технологія навчання.
4. Індивідуально орієнтоване навчання (Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. – С. 159-164).
5. Вимоги до вибору видів та форм занять у процесі моделювання педагогічної діяльності.

II. Педагогічний аукціон

Ділова гра «Аукціон-презентація авторських варіантів проведення уроку» (провести семінар молодих педагогів, на який подано кілька авторських робіт – розробок задумів уроку).

Рекомендована література

- 1) Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Х. : Вид. група «Основа», 2011. — 287, [1] с.
- 2) Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. — М., 1998. — 256 с.
- 3) Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А.З.Кіктенко, О. М. Любарська та ін. —К., 2001. — 256 с.
- 4) Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посібн. / Федорчук Е.І. — Камянець-Подільський, 2006. — 212 с.
- 5) Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укл. Н. П. Наволокова. — Х., 2012. — 176 с.
- 6) Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / за заг. ред. П. Шевчука, П.Фенриха. — Щецін, 2005. — 170 с.
- 7) Пометун О. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. — К., 2006. — 191 с .
- 8) Хлебнікова Т. Ділова гра як метод активного навчання педагога: навч.-метод. посіб. — Харків, 2003. — 78 с.

Запитання для самоконтролю

- 1) Назвіть відомі вам технології навчання.
- 2) Визначте, за якими критеріями відбувається вибір навчальної технології.
- 3) Що таке інтерактивне навчання?
- 4) Назвіть види інтерактивних технологій.
- 5) Розкрийте переваги та недоліки проектного навчання.
- 6) Назвіть особливості використання ігрових технологій.
- 7) Як часто у навчальному процесі доцільно використовувати технологію проблемного навчання?

III. Практичне завдання: розробити фрагмент навчального заняття із застосуванням педагогічної технології (до 10 хв.).

Семинар 7

Тема. ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Мета: сформувані уявлення про професійно значущі якості особистості вчителя; закласти уміння аналізувати властивості та якості особистості вчителя (на основі саморефлексії); розвинути уявлення про шляхи і способи самовдосконалення професійно-особистісних якостей учителя.

Основні поняття: самовдосконалення, професійне самовдосконалення, професійне самовдосконалення педагога, самоосвіта, самовиховання, професійне самопізнання, самовизначення, професійне самовизначення, самоорганізація, професійна самоорганізація, самореалізація, професійна самореалізація.

План

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сутність професійного самовдосконалення педагога.
2. Організація професійного самовиховання майбутніх педагогів.
3. Самоорганізація педагога як шлях до удосконалення професійної діяльності. Методи самоорганізації у професійній діяльності.
4. Концепція портфоліо у професійній діяльності вчителя.

II. Педагогічна дискусія

- 1) Обговорення програм самовиховання студентів.
- 2) Презентація та обговорення розроблених портфоліо (до 3-5 хв.).

Рекомендована література

1. Баженова Л. Самовдосконалення вчителя (особистісно-зорієнтований тренінг) // Психолог. – 2002. – №4. – С.20-21.
2. Баженова Л.В. Мотивація професійного самосовершенствования учителя // Практична психологія та соціальна робота. – 2002.- №1. – С.36-38.
3. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу „Вступ до спеціальності” / Укладач О.В. Більська. – Вінниця: ТД «Едельвейс и К», 2012. – 296 с.
4. Введение в педагогическую деятельность: учеб. для студ. пед. вузов / Н. М. Борытко, А. М. Байбаков, И. А. Соловцова; под ред. Н.М. Борытко. — Волгоград: Изд-во ВГИПК РО, 2006.— 40 с.
5. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії [Текст] : навч. посіб. / Г.М.Мешко. – 2-ге вид., стер. – К. : Академвидав, 2012. – 197 с.
6. Моделювання портфоліо педагога : навч.-метод. посібник; уклад. Н.В. Бахмат. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. – 72 с.
7. Єлканов С. Б. Профессиональное самовоспитание учителя: кн.. для учителя. – М. : Просвещение, 1986. – 143 с.

Запитання для самоконтролю

- 1) У чому полягає професійне самовдосконалення вчителя?
- 2) Які мотиви можуть бути спонукою до професійного самовдосконалення?
Назвіть основні характеристики процесу самопізнання.
Назвіть сутнісні ознаки професійного самовиховання педагога.
Дайте характеристику методам та прийомам самовиховання.
Назвіть етапи процесу самовиховання майбутніх педагогів.
Що таке самоорганізація особистості майбутнього педагога?
Назвіть компоненти самоорганізації у професійній діяльності.
Вкажіть вимоги до постановки цілей діяльності.

Які правилами керуються при плануванні робочого часу?
Навіть методи самоконтролю у професійній діяльності.

III. Практичні завдання

1) Здійснить самоаналіз своєї особистості:

<i>Я-реальне професійне</i>	<i>Я – ідеальне професійне</i>
1.	
2.	
....	

2) Самовиховання – це свідомо, цілеспрямована і самостійна діяльність особистості з виховання і розвитку себе самої. Розробіть програму (складіть схему) процесу самовиховання. Що повинно лежати в його основі?

3) Коротко розкрийте суть наступних прийомів самовиховання: а) самопізнання; б) самозобов'язання; в) самопереконання; г) наказ; д) самоконтроль; е) самоаналіз.

4) Розробити структуру та зміст власного портфоліо і презентувати його на занятті.

5) На основі загальних знань щодо сутності професійного самовдосконалення скласти власну програму професійного самовдосконалення на 2 роки та подати її у вигляді презентації за такою схемою:

1. Подумай про свої професійні цілі: чого б ти хотів (ла) досягнути?
2. Напиши головну мету (ким бути, чого досягнути, що потрібно вдосконалити).
3. План: які кроки треба зробити, щоб досягти мети? (найближчі й подальші конкретні цілі).
4. Шляхи і засоби досягнення цілей (внутрішні та зовнішні).

Основні поняття курсу: педагогічна діяльність; структура педагогічної діяльності; педагогічна майстерність; професія; професіоналізм учителя; компетентність; професіограма; професійно значущі якості; особистісно значущі якості; професійна компетентність; гуманістична спрямованість педагогічної діяльності; педагогічна техніка; учитель; особистість учителя; професійно-педагогічна культура вчителя; педагогічні здібності, педагогічна етика; педагогічний такт; професійно-педагогічне спілкування; стилі спілкування; технологія; педагогічна технологія.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Загальна характеристика педагогічної професії.
2. Становлення і розвиток педагогічної професії.
3. Особливості педагогічної професії.
4. Гуманістичне спрямування і творчий характер педагогічної професії.
5. Професійні вимоги до особистості педагога. Професіограма.
6. Професійно-педагогічна спрямованість і педагогічне покликання вчителя.
7. Професійна компетентність.
8. Педагогічні здібності.
9. Учитель як суб'єкт педагогічної діяльності.
10. Роль учителя в контексті Концепції Нової української школи.
11. Основні положення Концепції Нової української школи.
12. Сутність педагогічної діяльності, її специфіка та особливості.
13. Підходи до сутності педагогічної діяльності у контексті сучасної філософії освіти.
14. Види педагогічної діяльності.
15. Структура педагогічної діяльності.
16. Функції педагогічної діяльності.
17. Взаємозв'язок загальної та професійної культури педагога.
18. Сутність професійно-педагогічної культури.
19. Культура педагогічного мислення.
20. Структура професійно-педагогічної культури вчителя.
21. Професійна педагогічна етика.
22. Педагогічний такт та культура мовлення вчителя.
23. Сутність педагогічної майстерності, показники та рівні.
24. Характеристика елементів педагогічної майстерності.
25. Педагогічна техніка.
26. Спілкування як основа педагогічної діяльності.
27. Педагогічне спілкування: сутність, мета, принципи, функції.
28. Функції, види та структура педагогічного спілкування.
29. Стиль педагогічного спілкування.
30. Особистісно орієнтоване педагогічне спілкування.
31. Професійно-педагогічне самовдосконалення.
32. Самоосвітня діяльність учителя.
33. Поняття педагогічної технології.
34. Історія виникнення технологічного підходу в освіті.

35. Сучасні технології навчання.
36. Виховні технології.
37. Класифікація педагогічних технологій.
38. Структура педагогічної технології.
39. Критерії вибору технології навчання.
40. Інтерактивні технології навчання.
41. Ігрові технології навчання.
42. Інформаційні технології навчання.
43. Проблемне навчання.
44. Проектна технологія навчання.
45. Професійне самовиховання вчителя.
46. Сутність особистісно орієнтованого навчання і виховання.
47. Технологія педагогічної підтримки.
48. Педагогіка співробітництва.
49. Технологія створення ситуації успіху.
50. Вимоги до вибору видів та форм занять у процесі моделювання педагогічної діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу „Вступ до спеціальності” / Укладач О.В. Більська. – Вінниця: ТД «Едельвейс и К», 2012. – 296 с.
2. Введение в педагогическую деятельность: учеб. для студ. пед. вузов / Н. М. Борытко, А. М. Байбаков, И. А. Соловцова; под ред. Н.М. Борытко. — Волгоград: Изд-во ВГИПК РО, 2006.— 40 с.
3. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Х. : Вид. група «Основа», 2011. — 287, [1] с.
4. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укл. Н.П.Наволокова. — Х., 2012. — 176 с.
5. Закон України “Про загальну середню освіту”.
6. Закон України “Про освіту”(2017).
7. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / за заг. ред. П.Шевчука, П.Фенриха. – Цецін, 2005. – 170 с.
8. Історія педагогіки / за ред. М. В. Левківського, О. А. Дубасенюк. – Житомир, 1999.
9. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.
10. Концепція Нової української школи.
11. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. – Тернопіль, 1996.
12. Межличностное общение / В. Куницына и др. – СПб., 2003.
13. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії [Текст] : навч. посіб. / Г.М.Мешко. – 2-ге вид., стер. – К. : Академвидав, 2012. – 197 с.
14. Мижериков В.А., Ермоленко М.Н. Введение в педагогическую деятельность: учебное пособие. – М., 2002. – 268 с.
15. Никитина Н.Н., Кислинская Н.В. Введение в педагогическую деятельность: теория и практика: учеб. пособ. – М.: Академия, 2004.
16. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін. –К., 2001. — 256 с.
17. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І.А. Зязюна. – [3-тє вид.]. – К., 2008. – 376 с.
18. Пометун О. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. – К., 2006. – 191 с .
19. Практикум з педагогіки: навч. посіб./за ред. Дубасенюк О.А. – Житомир, 2017.

20. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) науково-педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів: наказ МОН України № 665 від 01.06.13 р.
  21. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. – М., 1998. – 256 с.
  22. Сергеевкова О.П. та ін. Педагогічна психологія: навч. посіб. – К., 2012. – 168 с.
  23. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибрані твори : в 5-ти т. – К., 1978. – Т. 2.
  24. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посібн. / Федорчук Е.І. – Кам'янець-Подільський, 2006. – 212 с.
  25. Теслиук В.М., Лузан П.Г. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник. – К. : НАКККіМ, 2011. – 304 с.
  26. Щекин Г. В. Визуальная психодиагностика и ее методы: учеб.-метод. пособ. – 3-е изд., перераб. – К.: МАУП, 1996. – 140 с.
- Додаткова:**
27. Баженова Л. Самовдосконалення вчителя (особистісно-зорієнтований тренінг) // Психолог. – 2002. – №4. – С.20-21.
  28. Баженова Л.В. Мотивация профессионального самосовершенствования учителя // Практична психологія та соціальна робота. – 2002.- №1. – С.36-38.
  29. Как читать человека: Жесты, позы, мимика / Сост. А. А. Мельник. – М.: РИПОЛ классик, 2005. – 640 с.
  30. Лабунская В. А. Психология экспрессивного поведения. – М.: Знание, 1989. – 64 с.
  31. Моделювання портфоліо педагога : навч.-метод. посібник; уклад. Н.В. Бахмат. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. – 72 с.
  32. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи : підручник / О. М. Отич. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 208 с.
  33. Пиз А. Язык разговора / Пиз А., Гарнер А. – М.: Изд-во ЭКСМО-пресс, Изд-во ЭКСМО-Маркет, 2000. – 146 с.
  34. Томан І. Мистецтво говорити / пер. з чес. В. І. Романця. – 3-є вид. – К.: Україна, 1996. – 269 с.
  35. Хлебнікова Т. Ділова гра як метод активного навчання педагога: навч.-метод. посіб. – Харків, 2003. – 78 с.